

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для виконання розрахунково-графічних робіт
з дисципліни
«МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

*(для студентів 4 курсу денної форми навчання
за напрямом підготовки 6.030601 Менеджмент
спеціальності „Менеджмент організацій і адміністрування”)*

Харків – ХНАМГ – 2012

Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічних робіт з дисципліни «Муніципальний менеджмент» (для студентів 4 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки 6.030601 Менеджмент спеціальності „Менеджмент організацій і адміністрування”) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Н.Ю. Мушинська. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 11 с.

Укладач: Н.Ю. Мушинська

Рецензент: к.е.н., доц. Г.В. Висоцька

Рекомендовано кафедрою управління проектами в міському господарстві і будівництві, протокол №6 від 13.11.2012 р.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
1. ПЕРША ЧАСТИНА – ЕСЕ.....	4
2. ДРУГА ЧАСТИНА – УПРАВЛІНСЬКА СИТУАЦІЯ.....	9
ДЖЕРЕЛА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	11

ВСТУП

Розрахунково-графічне завдання має за мету закріплення теоретичних знань з курсу «Муніципальний менеджмент», а також сприяння розвитку у студентів навичок до логічного мислення й проведення досліджень в галузі муніципального менеджменту.

Перед виконанням розрахунково-графічного завдання студенти повинні вивчити теоретичний матеріал за програмою, використовуючи запропоновану літературу.

Розрахунково-графічне завдання складається з двох частин. У першій частині студент виконує розробку теоретичних питань у вигляді есе, у другій – вирішує управлінську ситуацію. Рекомендований обсяг роботи – 10 - 15 сторінок формату А4 набраних у редакторі Microsoft Word. Шрифт - Times New Roman. Розмір – 14. Міжрядковий інтервал - 1,5.

Розрахунково-графічне завдання повинно бути подане для перевірки не пізніше встановленого терміну. На обкладинці роботи, що надсилається, необхідно написати прізвище, ім'я і по батькові студента, назву факультету, курсу, номер навчального шифру.

Якщо розрахунково-графічне завдання не зараховано, студент виконує його вдруге з урахуванням зауважень рецензента.

1. ПЕРША ЧАСТИНА – ЕСЕ

Есе - це самостійна письмова робота на тему, запроповану викладачем (тема може бути запропонована також студентом, але обов'язково повинна бути погоджена з викладачем).

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ / ОРІЄНТОВНІ НАПРЯМИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ (в рамках яких можуть бути сформовані теми)

- «Від Магдебурга до твого міста: очима тих, хто не байдужий» - можливість презентувати свій регіон/місто/населений пункт крізь призму розвитку в ньому інститутів місцевого самоврядування, становлення європейських правових систем та європейських моделей розвитку.

- Соціальне партнерство між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями як можливість і здатність самоорганізації громадян.

- Я депутат міської ради. Мої дії...

- Чи є державно-приватне партнерство перспективним напрямком розвитку інфраструктури?

- Розвиток громади: умови, складові, механізми, загрози та перспективи

- Форми самоорганізації населення в контексті розвитку громад

- Співпраця між громадянами та владою: механізми, переваги та результати
- Залучення громад до процесів місцевого розвитку: механізми та значення
  - Спільне планування на рівні громад: роль та механізми
  - Позитивні ефекти мобілізації громад
  - Ресурсні центри громад: роль, перспективи стабільної діяльності та розвиток потенціалу
    - Забезпечення сталості реалізованих мікро-проектів громад
    - Роль організації громади в підтримці життєздатності інфраструктури громади
      - Реалізація лідерського потенціалу на місцевому рівні (case study)
      - Джерела фінансування ініціатив місцевих громад
      - Вплив реалізації мікро-проектів громад на умови надання освітніх послуг
        - Вплив реалізації мікро-проектів громад на умови надання медичних послуг
        - Вплив реалізації мікро-проектів громад на енергозбереження
        - Вплив реалізації мікро-проектів громад на стан навколишнього середовища
          - Особливості соціальної мобілізації в українських умовах
          - Приватний сектор як фактор розвитку громади. Як мотивувати бізнес вкладати кошти в проекти громад?
          - Налагодження зв'язків та розбудова мереж практиків як інструмент розвитку громад
            - Залучення громадян до відтворення інфраструктури громад: на що це впливає?
            - Прозорість та підзвітність в діяльності організації громади
            - Спільне оцінювання як механізм організаційного розвитку організації громади
              - Розвиток громад та соціальні медіа
              - Гендерний аспект мобілізації громад
              - Вплив соціальної мобілізації на молодіжне середовище в сільській місцевості
                - Роль місцевих медіа в успішному розвитку громад
                - Значення викладання сталого соціального розвитку у вищих начальних закладах
                  - Потенціал для відтворення підходу, орієнтованого на громаду

Вимоги до робіт

Наукові роботи у формі есе мають ґрунтуватись на результатах самостійного дослідження одного з аспектів розвитку громад в Україні. Орієнтовні напрямки / теми досліджень додаються.

Есе припускає вираження автором своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу; часто це розмова вголос, вираження емоцій та образність. Це також вільний стиль з можливими елементами імпровізації, певного пафосу, іронії.

Зауважимо, що на відміну від реферату, який адресується будь-якому читачеві, есе – це ближче до репліки, що адресується підготовленому читачеві. Тобто людині, яка вже має уяву, про що йде мова. Власне, така «адресність» дозволяє автору есе зосередити увагу на розкритті нового змісту, а не нагромаджувати різними службовими деталями викладення матеріалу в письмовому форматі.

Головна мета есе – це самостійне бачення студентом проблеми, питання, теми на підставі опрацьованого матеріалу та аргументів, у відповідності до обраного підходу, стилю тощо.

Робота має супроводжуватися списком використаних джерел, в якому вказують прізвище й ініціали авторів, назва книг, місце видання, видавництво і рік видання з обов'язковими посиланнями в тексті роботи.

Студенту не рекомендується посилатися на літературу, яку він не читав сам. Єдиним винятком з цього правила може бути випадок, якщо студент посилається на автора, який цитує іншого автора. Тоді в есе зазначається: “Як пише П... (1983, цит. за [1, с. 20])...”, а в загальному списку використаної літератури вказується джерело 1.

Посилання на ілюстрації, невеликі таблиці, схеми тощо зазначають порядковим номером ілюстрації, таблиці, схеми за текстом есе, наприклад, “мал. 2.” або “...на мал. 2 ми спостерігаємо...”. В повторному посиланні на ілюстрації, таблиці, схеми необхідно вказувати скорочено слово “дивись”, наприклад: “див. таб. 2”.

Додатки (великі схеми, таблиці тощо) оформлюють як окремий розділ есе (після списку використаної літератури), розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті есе.Dodatki слід позначати послідовно великими літерами української абетки, наприклад: *Додаток А*.

Структура есе

Побудова есе — це відповідь на питання або розкриття теми, що засновано на класичній системі доказів.

1. **Вступ:** місія студента щодо розгляду теми есе, його авторське

бачення¹ — гіпотеза² або сутність та обґрунтування вибору цієї теми. Мета та завдання роботи — очікуваний результат роботи в цілому та конкретні результати, які будуть отримуватися в ході розкриття теми. На цьому етапі дуже важливо правильно **сформулювати питання, на які ви збираєтесь знайти відповідь у ході свого дослідження**. При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на наступні питання: «Чи потрібно давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?», «Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в даний момент?», «Які поняття будуть залучені в мої міркування?», «Чи можу я розділити тему на трохи більше дрібних підтем?» і т. д.

2. **Основна частина:** теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій щодо питання. У цьому полягає основний зміст есе й це являє собою головні труднощі. Тому важливе значення мають підзаголовки, на основі яких здійснюється структурування аргументації; саме тут необхідно обґрунтувати (логічно, використовуючи дані або строгі міркування) пропоновану тезу. Там, де це необхідно, як аналітичний інструмент можна використати графіки, діаграми й таблиці. Залежно від поставленого питання аналіз проводиться на основі наступних категорій: причина — наслідок, загальне — особливе, форма — зміст, частина — ціле, сталість — мінливість. У процесі побудови есе необхідно пам'ятати, що один параграф повинен містити тільки одне твердження й відповідний доказ, підкріплений графічним або ілюстративним матеріалом. Отже, наповнюючи розділи аргументацією, необхідно в межах параграфа обмежити себе розглядом однієї головної думки. Добре перевірений спосіб побудови есе — використання підзаголовків для позначення в головній частині ключових моментів аргументованого викладення. Сукупність підзаголовків допомагає побачити те, що пропонує зробити студент (чи є добрим його бачення). Ефективне використання підзаголовків — не тільки визначення основних пунктів, які студент бажає висвітлити, це також наявність логічності у висвітленні теми есе.

3. **Висновок:** узагальнення й аргументовані висновки до теми й т. д. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині. Методи, що рекомендують для складання висновку: повторення, ілюстрація, цитата. Висновок може містити такий дуже важливий, що доповнює есе, елемент як вказівка на застосування дослідження, на розвиток взаємозв'язків з іншими проблемами.

---

¹ Бачення — проникливість, певна гострота, що несе вагомість суб'єктивності підходу до розгляду проблеми в есе.

² Гіпотеза від англ. Hypothesis - припущення, задум, намір, який несе авторську суб'єктивність і приймається за предмет дослідження.

Оцінювання есе

Критерії оцінки есе можуть трансформуватися залежно від їхньої конкретної форми, при цьому загальні вимоги до якості есе можуть оцінюватися за наступними критеріями:

Критерії	Вимоги до студента
Знання й розуміння теоретичного матеріалу	- визначає розглянуті поняття чітко й повно, наводячи відповідні приклади; - використовувані поняття строго відповідають темі; - самостійність виконання роботи
Аналіз і оцінка інформації	- грамотно застосовує категорії аналізу; - уміло використовує прийоми порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ; - здатний пояснити альтернативні погляди на розглянуту проблему й прийти до збалансованого висновку; - діапазон використовуваного інформаційного простору (студент використовує велику кількість різних джерел інформації); - обґрунтовано інтерпретує текстову інформацію за допомогою графіків і діаграм; - дає особисту оцінку проблемі
Побудова суджень	- ясність і чіткість викладу; - логіка структурування доказів; - висунуті тези супроводжуються грамотною аргументацією; - приводяться різні точки зору і їхня особиста оцінка; - загальна форма викладу отриманих результатів і їхньої інтерпретації відповідає жанру проблемної наукової статті.
Оформлення роботи	- робота відповідає основним вимогам до оформлення й використання цитат; - дотримання лексичних, граматичних і стилістичних норм літературної мови; - оформлення тексту з повним дотриманням правил орфографії й пунктуації; - відповідність формальним вимогам.

2. ДРУГА ЧАСТИНА – УПРАВЛІНСЬКА СИТУАЦІЯ

Оцініть ресурси будь-якого муніципального утворення *не обласного центру* (узгоджується з викладачем). Запропонуйте шляхи зростання ефективності їх використання з метою підвищення конкурентоздатності муніципального утворення.

Методичні рекомендації

Цілі і завдання розвитку окремих муніципальних утворень багато в чому визначаються станом економіки і соціальної сфери, тому вихідним моментом є аналіз і оцінка ресурсів і умов господарювання, який здійснюється за наступною схемою:

1. Передумови економічного розвитку:
  - Оцінка місця розташування,
  - Природні ресурси (природно-кліматичні умови, забезпеченість ефективними ресурсами - земельними, лісовими, мінерально-сировинними).
2. Населення (кількісні та якісні параметри населення, його структура, чисельність зайнятих, інтелектуальний та освітній потенціал).
3. Виробничий і науково-технічний потенціал.
4. Інфраструктура (транспортні зв'язки, соціальна інфраструктура, житлово-комунальне господарство).
5. Екологічна обстановка.
6. Фінансові ресурси.
7. Правова (законодавча основа, що включає в себе повноваження, предмети відання і гарантії прав місцевого самоврядування).
8. Структурно-організаційні, інформаційні та кадрові ресурси.

Під ресурсами муніципального утворення розуміється якась сукупність матеріальних і нематеріальних можливостей території муніципального утворення, розпорядження якими віднесено до муніципальної компетенції. Розвиток території в значній мірі визначається наявністю матеріальних ресурсів, оскільки від них залежить ефективність інвестицій, що вкладаються в регіон, вони визначають виробничу діяльність і добробут населення.

Ресурси муніципального утворення повинні бути: по-перше, співрозмірні обсягом завдань, що вирішуються органами місцевого самоврядування даного муніципального утворення; по-друге, за органами місцевого самоврядування повинні закріплюватися ресурси, що забезпечують комплексне вирішення завдань. Так, наприклад, якщо за місцевим самоврядуванням закріплена завдання забезпечення населення комунальними послугами, то весь виробничий потенціал, який працює в цій сфері (інженерні мережі, комунікації, фінансові ресурси, джерела тепла і так далі), повинен бути віднесений до відання органів місцевого самоврядування. Виходячи з цього ж принципу має вирішуватися і питання про наділення органів місцевого самоврядування муніципальною власністю. Не менш важливим принципом, який також має враховуватися при розгляді питання про закріплення ресурсів за певними рівнями влади і управління, повинен

бути принцип найбільшої ефективності використання ресурсу. Аналіз умов і передумов розвитку муніципального утворення повинен дати відповідь на питання, чи є об'єктивні можливості переломити негативні тенденції і забезпечити в найближчі роки економічне зростання. Які старі, неефективні, не задовольняють вимогам ринкової економіки виробництва повинні бути згорнуті, які сучасні види діяльності повинні отримати розвиток.

ДЖЕРЕЛА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бабаєв В. М. Управління великим містом: теоретичні і прикладні аспекти: монографія / В. М. Бабаєв; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 307 с.
2. Мельник А. Ф., Монастирський Г. Л., Дудкіна О. П. Муніципальний менеджмент : навч. посіб. / за ред. А.Ф. Мельник. – К. : Знання, 2006. – 420 с.
3. Пак Х. С. Новые методологические подходы к управлению ресурсами муниципального образования. — СПб.: Издательство Санкт-Петербургской академии управления и экономики, 2009. —224 с.
4. Що має знати депутат місцевої ради. Книга 4. Комунальна власність. Житлово-комунальне господарство. К.: ІПО, 2008. - 102 с.
5. Як написати успішне есе: Методичні рекомендації до написання есе / Укл. Шендеровський К.С. / Ін-т масової комунікації при КНУ імені Тараса Шевченка.– К., 2007.— 34 с.

Інтернет –джерела:

1. Сайт Асоціації міст України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://auc.org.ua/>
2. Сайт Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vassr.org/index.php/ua/>
3. Сайт Всеукраїнської асоціації обласних та районних рад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaror.org.ua/>

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для виконання розрахунково-графічних робіт
з дисципліни

МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

*(для студентів 4 курсу денної форми навчання
за напрямом підготовки 6.030601 Менеджмент
спеціальності „Менеджмент організацій і адміністрування”)*

Укладач: **МУЩИНСЬКА** Наталя Юріївна

Відповідальний за випуск *Г. В. Висоцька*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Н.Ю. Мущинська*

План 2012, поз. 426М

Підп. до друку 21.11.2012

Формат 60×84 1/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 0,4

Тираж 35 пр.

Зам. № _____

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.